

καμε από γονείς με τον κοινό φυλετικό τύπο. Οί παραλλαγές λοιπόν σε μας πρωτοφάνηκαν, γι' αφορμή και μας κατηγορούν. Μά τουτό δά κάνει και την εξαιρετική μας αξία, τη φυλετική, έννοω. Γιατί, όπως πολύ έφκολ' αποδειχנותται, οί παραλλαγές μας άφτές, δέν είναι για έφελος δικό μας, πολλοῦ γε και δει, αλλά όλως διόλου για τ' έφελος τής φυλής. Τι λέγω έφελος; δίσως τίς παραλλαγές άφτές ή νέωση τής φυλής μας τών άδυνάτων νά γενεί.

Από τ' άλλο μέρος δέν είν' ακόμα φανερό άν πέρασαν στους άπογόνους μας οί πολύτιμες άφτές παραλλαγές που σε μας πρωτοφάνηκαν, κ' ή κοινωνία μας σαν πετρωμένο σιδερόχωμα άντισταίκει στη διανοητική γονιμοποίηση που προσπαθοῦμε νά τίς κάμομε.

Αφορμή λοιπόν τά άπαραίτητα χαρακτηριστικά μήν ύπάρχοντας, σε τί στηρίχτηκε ο Κοσ Μ. για νά κάμει τήν διάγνωση του, δέν φαίνεται. Νά μας εξετάσει έναν ένα δέν μπορούμε νάχει τήν τιμή. Δέν λέγω για τὸ σωματικό τύπο. Όσο γι' αφορμή δέν θάχαμε ανάγκη απ' τήν γιατρική. Το σωματικό τύπο τὸν ζήτησε κ' ή καλλιτεχνία, ή ζωγραφική κ' ή ἀγαματοποιεία· τὸν εἴθερ' ή καθεμιὰ με τή δική της μέθοδο, και φάνηκε πὸς δέν εἴταν διαφορητικός από κείνον που εἴθε κ' ή γιατρική από μέρος της. Απὸ τὸ πρότυπο αφορμή, απ' τὸν κανόνα, όπως τὸν λέν, κανένας μας δέν παραστρατεί σημαντικά· κανένας μας δέν είναι ὑπερβολικά ψηλὸς ή κοντός, δέν έχει ἔξη δάχτυλα, ἀρτιά χαλασμένα, δέν είναι μικροκέφαλος, πολλοῦ γε και δει.

Όσο πάλε για τὸ νοητικό κανόνα, αφορμουν δέν εἴθερ' ακόμα ή επιστήμη οὔτε τήν πρώτη δριστική βαση. Ξέρουμε πὸς ἑγκέφαλος με πολλοὺς γύρους δείχνει διανοητική ζωή πλούσια κ' άλλα διαφορα τέτια... Πλὴν αφορμή είναι γενικότητες, και από γενικότητες πέρα δέν προχωρεσ' ή επιστήμη, και πέρ' από τήν επιστήμη, νάχει προχωρεσει ο Κοσ Μ... τίποτες τέτιο δέν ἀκούσαμε ὡς τώρα. Κανόνα τὸ λοιπόν για τίς ἑγκεφαλικές ἀναλογίες, όπως για τίς σωματικές, δέν ἔχομε. Μά και άν ὑπαρχε σε πολὺ δέν θα χρησιμεύε. Τοῦ ἀνθρώπου μας ενδιαφέρει ή ζωή. Τι θα μας ὡφελοῦσε ὅλη μας ή μυαλομάθηση, ὅσο δέν μπορούμε νά ἴδουμε τὸ μυαλὸ τοῦ ζωντανοῦ ἀνθρώπου; Για τοῦ ἀσήμαντου τὸν ἑγκέφαλο κανείς δέν θα σπάνει τὸ κεφάλι του νά κάνει μετά θάνατον βαθιές μελέτες, και τοῦ σημαντικοῦ κ' ἔξοχου ή ζωῆ και τά ἔργα είναι οί καλύτερες ἀποδείξεις τής ὑπε-

ροχῆς του. Η ἑγκεφαλοσκοπία λοιπόν τὸ πολὺ θά ἔρχονταν νά ἐπιβεβαιώσει τὰ ὅσα θά ξέραμ' απ' τή ζωή.

Όπως για τὸ σωστὸ ἀνθρώπο, τ' ὅμοιο και για τὸ βλαμένο· και ή ψυχογιατρική ἄλλο ἰδιαίτερο τρόπο δέν έχει· κ' αφορμή πηγαίνει απ' ὄξω μέσα· και αφορμή απ' τὰ καμώματα κρίνει και ὄχι απ' τὸν ἑγκέφαλο που δέν τὸν βλέπει. Μάλιστα ἐδὼ ή επιστήμη σχηματίστηκε μελετώντας τίς χοντροειδέστερες παρατυπίες. Τίς ἀλαφρές παραλλαγές ἀργότερα τίς πρόσεξε και τότες φάνηκε πὸς ὁσκολο είναι πολλὲς φορες νά βρεθοῦν στὴν πνευματική ζωή τὰ ὅσα ἀναμεταξυ ὑγείας και πάθησης.

Μά οὔτε ή ψυχολογία ή επιστημονική δέν κατόρθωσε ἀκόμη τίποτες δριστικό· και αφορμή σε, κάτι γενικόττες βρίσκειται. Τύπους δέν κατόρθωσε νά ξεχωρίσει, κ' οὔτε καμμιὰ μέθοδο εἴθε, σὰ ψυχοχημική νά πῶμε, που ἔτσι ἄφε σβύσε νά μπορεί νά εξετάζει τὸ νοῦ και τήν ψυχή τοῦ καθενοῦ μας. Μά μήπως τάχα κ' άν εἴταν πγῖο προχωρημένες οί μελέτες αφορμῶν τοῦ εἴδους θά φτάναμε σ' ένα τύπο γενικό και ἀπόλυτο; Οὔτοπία. Απολύτος ἀνθρώπος ὑπάρχει; Δέν θάταν ἀνάγκη νά ζητήσαμε τύπους ἰδιαίτερους για ἰδιαίτερες ὁμάδες και τάξεις ἀνθρώπων; Τύπο για τὸν ἀντρα, για τή γυναίκα, τύπο για τὸ νέο, για τὸ γέρο, για τὸ παιδί; Τύπο ἰδιαίτερο για τὸ ρωμιὸ τὸν ἀγράμματο, για τὸ ρωμιὸ τὸ γραμματισμένο μες στὰ σχολιά τοῦ τόπου του, για τὸ ρωμιὸ τὸ μορφωμένο ὄξω, τύπο ἰδιαίτερο για τὸ δάσκαλο, για τὸν καθηγητὴ στο Πανεπιστήμιο, τύπο ἰδιαίτερο για τὸν κομματάρχη, για τὸ βουλευτὴ, για τὸν ὑπουργὸ κ.τ.λ.

Φανερό λοιπόν πὸς κ' ἐδὼ, ἕλλη μέθοδο πὸ ἐπιστημονική δέν ὑπάρχει παρα τὸ νά εξετάζει κανείς τὰ ἔργα, τὰ καμώματα τής καθεμιᾶς απ' αφορμῆς τίς τάξεις, και νά πρόσχει ἰδιαίτερα και ξεχωριστά στὴν ἀξία που ἔχουν τὰ καμώματά τους για τή φυλή.

Τέτιο εἴδους, και μόνο τέτιο εἴδους, μελέτη θά μπορούσε ο Κοσ Μ. νά καταπαιστεῖ. Αλήθεια ἐδὼ τὸ ὕλικὸ δέν τοῦ λείπει. Τριγύρω του ὅσο θέλει, μπρὸς στὰ μάτια του με τὸ παραπάνω ἔχει νά καμαρώνει.

Κάποιοι ἠθικολόγοι Ἑγγλέζοι, καλή ὄρα νάχομε σαν τοὺς βιγλάτορες και φυλακἀτορες τὼν πατριῶν, συγγίστηκαν κ' ἐκείνοι μιὰ φορὰ ὅτι μερικοὶ μεταφράζαν τὸν Ἀριστοφάνη και τὸν Γιουβενάλη. Δύσ-

κολο νά πιστέψει τινὰς, λέγει σ' αφορμῶν ἀπάνω ο Macaulay, πὸς σ' ένα κόσμο σαν τὸν τωρινὸ, γεμάτο πειρασμοὺς, ένας ἀνθρώπος που θάμενε ἰνάρετος κ' δέν διάβαζε τὸν Ἀριστοφάνη ή τὸ Γιουβενάλη, θά γίνει κακοήθης άν τοὺς ἔχει μεταφρασμένους στη γλώσσα του νά τοὺς διαβάζει. Σε κοινωνική κατάσταση σαν τήν τωρινή μας νά φοδᾶται κανείς πὸς θά τοῦ πειράζον τὸ ἠθικό μερικοὶ στίχοι ἑλληνικοὶ ή λατινικοὶ, μιᾶζει τὸν κακοῦργο ἐκείνο που πηγαίνοντας νά τὸν κρεμάσουν παρακαλοῦσε νά τοῦ βαστάζουν πᾶν' απ' τήν κεφαλή του μιὰ ὄμπρῆλλ' ἀνοιχτή, γιατι ὕψαλιζε και φοβοῦνταν μὴν ἀρπάξει κανένα κρουλόγημα ὡς που νά πάει στὴν κρεμάλα, καμμιὰ διακοσασιά βήματα μακριὰ απ' τή φυλακή.

Ο μισαθῶος και μισοφταίχτης κατάδικος είναι τὸ ἔθνος μας, οί ἰδέες μας είναι τὸ κρουλόγημα που οί ὄμπρῆλοφοροὶ πρόμαχοι τὼν πατριῶν και ἄλλοι παραστεκαμένοι φροντίζουν νά μὴν παθει τὸ ἔθνος ὡς νά φτάσει ἐκεῖ που τὸ πᾶν.

Μιὰ τέτια μεγάλη εἰκόνα θά μπορούσε ἴσως νά καταπαιστεῖ ο Κοσ Μ. Σοβαρῆ και ἀστεία μαζί, ζωγραφική και πλαστική και γελοιογραφική. Μὲνο κομματι περίπλοκη. Ὅσῶσο μπορεί νά προετοιμασσει και νά προγυμνασσει με κάτι σάιτσα. Θά τοῦ συστήσομε ἐμεῖς τί νά κάμει, γιατι ὡς φαίνεται δέν βλέπει μονᾶχος του τοὺς θεσθεροὺς πουχει τριγύρω του.

Ένα πρώτο σάιτσα—Τυπώθηκε στο Τυπογραφεῖο Κτενᾶ ένα φυλλαδάκι.—Φοιτητικᾶς σελίδες τοῦ 1902.—Ας τὸ ξεφυλλίσει· και θά ἴδει.

Αλάκερο τὸ Πανεπιστήμιο, μπρὸς οί καθηγητές και πίσω οί μαθητές, ἐπικσαν τὸ δρόμο για νά γυρίσουν τὰ μπρὸς πίσω στο μεσαῖωνα. Το ρολογερὸ καμῖνι ἀντί νά βγαίνει σπῆθες ἠλεκτρικὲς για νά φωτίζει τὸ μέλλον, καταγίνεται νά κόψει καρφικ γύφτου για νά σταθερώνει ἰδέες και ἀνθρώπους. Το ξαναγύρισμα αφορμῶν σε κοινωνικές μορφές παμπάλαιες, τὸ ξαναπέσιμο αφορμῶν στη ἠθία, στη βικβαρότητα, στὴν ἀπολιτισία, είναι ἴσα ἴσα χαρακτηριστικό για τὸν ἑκφυλισμὸ.

Ένα δεύτερο σάιτσα.

Οί ὑπουργοὶ, μας λέγει ο Macaulay, ἔδωκαν τή διοίκηση τοῦ στρατοῦ στο lord Galway, ἐμπειροπόλεμο στρατάρχη, που στὰ πολεμικά εἴταν ὅ,τι κ' οί γιατροὶ τοῦ Μολιέρου στη γιατρική. Ὅπως ἐκείνοι, ἔτσι ἐβρίσκε κ' αφορμῶν πολὺ πὸς τιμητικό ν

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Η ΑΠΟΣΩΣΤΡΑ

Ότ' εἴχε βασιλέψ' ο ἥλιος. Κατεβαίναμε τὸ στενὸ καλδερῖμι, τὸν κατήφορο. Ζερβὰ μεριά, στο κάτω σκαλοπάτι τοῦ παλιῦ σπιτιοῦ τοῦ Γιάννου τ' Ἀγιώτη (μιὰ φορὰ ἦταν τοῦ Γιάννου τ' Ἀγιώτη, ὅταν ο μακαρίτης ἔζουσε κ' ἐμεθοῦσε ἀκόμα· τώρα δέν ξέρω πλεῖα τίνος εἴνε, γιατι πέρασαν τόσα χρόνια!) καθέταν ή Μορισω, τὸ Γαλιναίκι, με τή ρόκα της, και τὰ δάδραχτι της, μαζί με δυὸ ἄλλες, κ' ἄλλες ή γλωσσά της. Τήν στιγμή που περνοῦσα, ἀκουσα νά πῆση μιὰ παροιμία απ' τὸ στόμα της:

— Τρεῖς ὄπ' σ' ἔχω, ἀντρα, και τρεῖς ὄπ' μ' ἔχεις ἔξη και τρεῖς τοῦ παιδιοῦ, ἐνια...

Εκείνο τὸ δειλινὸ, εἴχε σπαργανίσει, καθὼς ἔ-

μαθεν, μιὰ νεόνυφη, ή γυναίκα τοῦ Κώστα τοῦ Μπουλτογιάννη. Ἐξ ἔφατ' μήνες εἴχαν πέρασει απ' τὸ γάμο. Η θειὰ Μορισω ἐσκολίαζε, τώρα, κατά τὸ δικάνο της τὸν τρόπο, τὸ φταμνηνίτικο ή τὸ πρωμάδι, που εἴχε ἔρθη στον κόσμο αὐτόν.

Όλα τὰ συμβᾶντα τοῦ μικροῦ χωριοῦ, τὰ ὅσα γίνονταν, και τὰ ὅσα δέν εἴχαν γείνη ἀκόμα, εἴσι τὰ σκόλιαζε. Δέν ἔφνης καμμιὰ κουβέντα, κανένα μαντάτο, κανένα «λακριντί», που νά μὴν τ' ἀποσῶση. Μ' αὐτὰ, και με τή ρόκα της, περνοῦσε τήν ὄρα της, κ' ἔκανε νά περάσουν και τὼν ἄλλων γυναικῶν ή ὄρες. Ἀλλοῖως, τί θά γινότανε, 'ς αὐτόν τὸν παληόκοσμο;

Παραπονεμένη, πολυπάθη γυναίκα! Ο σχωρεμένος, ο ἀντρας της, πέθανε, ο ἀδιαφόρετος, και τής ἀφησε τρία παιδιά. Ο γιοῖς της, ο μεγάλος, ἀπὸ τριάντα χρόνια τώρα, εἴχε πάρη μαῦρα πέλαγκ. Ἄμωρος εἴχε γείνη, και δέν ἀκούστηκε πλεῖα. Ο ἄλλος, ο μικρὸς, ἀκούγοταν ἀκόμα κάποτε ἦτον στὴν Ἀμερῖκα χρόνια, τής ἔγραφε πὸς θᾶρη, και δέν ἔρχόταν. Τήν κόρη της, τήν εἴχε καλοπαντρέψει, μά δέν εἴχε τύχη νά ζῆση· πέθανε στὴ γέννα, και τὸ παιδί ἔζησε ὡς που ν' ἀποχτήση τὸ δικαίωμα ο πατεριασμένος του νά κληρονομήση τὰ προικιά, κ' ὕστερα, στους πέντε μήνες ξαναπαντρε-

τηκε· αὐτὸς ἦταν ο μεγαλύτερος· καὶ μὸς τής θειᾶ Μορισίνας!

Γιὰ νά μαλακῶς', ή ταλαίπωρη, τὸν πόνο της, ἔκαμε στὴν ἀρχή νά πῆση στὰ θεῖα και σε ἀγαθεοργίες. Θέλησε νά πάρη ψυχκοῦρτοσ εν' ἀρρᾶνο, που κανείς δέν εἴξερε τὸν πατέρα του. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτον πολὺ ἀραθυμη, και ὅταν θά θύμωνε, θά φώναζε τὸ κορίτσι «μπαστάρδικο!» για νά μὴν κολλᾶ τήν ψυχή της, ἔκαμε καλλίτερα νά τὸ διώξη, ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μέρας αφορμῶν τὸ πῆρε στο σπίτι της.

Καμπὸσες φορες εἴχε κάμη κόλλυβα και λειτουργίες για τοὺς πεθαμένους. Ὑστερ' απ' ὄλιγο, τὰ ἔφερε ο διάολος νά μαλώση με τὸν ένα, ἔπειτα με τὸν ἄλλον, παπᾶ τής Ἑκκλησιας· τότες κ' αὐτῆ, για νά μὴν τους τὰ χαραμίξη, και κολλᾶ τήν ψυχή της, ἔπαψε τής προσφορές και τὰ μνημόσυνα.

Μόνον ἐπήγαινε ἀκόμα στὴν Ἑκκλησία, κ' ἐκολλῶσε κερακία στους Ἀγίους. Ὑστερα, ἐπειδὴ μέφτηκε τὸν ἐπίτροπο, πὸς ἐκλεψε τάχα απ' τὸ παγγάρι, ἔπαψε ν' ἀγοράζη απ' τήν Ἑκκλησία, κ' ἐπαῖρνε απ' τὸν μπακάλη. Ἐπειτα, ο παπᾶς, ὅπου δέν τάχε ἀκόμα καλὰ μαζί της, τής εἶπε νά μὴ φέρη νουθεμένα κεριά, μόνον νά ψωνίξη απ' τὸ παγγ-

Έτσι κ' εμείς είμαστε ο καλός σπόρος που θα ξαναγεννήσει τη φυλή μας. Είμαστε λίγοι· «όλιγον έστι το καλόν πανταχού και τίμιον», είπε ο Αριστοφάνης για τα χρυσά μήλα των Έσπερίδων όταν είχε πρωτοφτάσει στην Αθήνα ο σπόρος τους. "Ας μη χάνει ο καλός μας γιατρός τον καιρό του για να έβρει αν έχουμε τούτο ή εκείνο το ελάττωμα. Κι αν το απόδειχνε, τίποτις δε θάπόδειχνε. Οι έσωτερικές μας δυσαρμονίες, αν υπαρχαν, κι αν είχαν Έλόγου του σε θέση να τις ιδεί, θάταν για μζς... Για τή φυλή μας εμείς είμαστε οι ξεχωριστοί, οι διαλεχτοί, οι ήρωες... Είμαστε δυσανάλογοι ακόμα για τους τριγυρινούς μας. Μά για τή δυσαρμονία φταίν άφοτα. "Ας προσέξει ο κ. Μ. άς καταλάβει. Καιρός πιά, ότι για κάτι άλλο πρόκειται παρά για νέες λέξεις και γι' άνορθογραφίες.

Όταν ο Roland ύπουργός πιά, παρουσιάστηκε στο Λουδοβίκο XVI με ρούχα από τόσα άπλή και με σακαρίνια δίχως ριούμπες, ο τελετάρχης σήκωσε τά χέρια του στον ουρανό σά νόθελε να πει τί νέες λέξεις! τί άνορθογραφίες! ο ταλαίπωρος δέν είχε καταλάβει ότι όλα πιά τριγύρω του είχαν αλλάξει. Να πως κι ο κ. Μ. κατάντησε πορτιέρης και τελετάρχης στους όμπρελλοφόρους προμάχους των «Πατριών». Σάν τους γιατρούς του Μολιέρου του φωνάζουν κρατώντας το χορό

dignus dignus est intrare
in nostro saneto corpore.

Μιά γενναί' άπόφαση και μπορεί να γλυτώσει από τέτλια ντροπή.

"Ας κλώσει τρίχα κατσικίσια κι άς ύφάνει μ' άφτη ένα γερό σακί, μιá βασταγεριά, όπως τή λέν έδω στη Θράκη. "Ας τή γεμίσει με τήν όρθογραφία που του μάθαν κι όταν θάνκι συναγμένοι στο Πρυτανείον οι λεγάμενοι, ές τους στείλει το πεσκέσι. Ός τώρα έκανε τιμή στο Έθνικό Πανεπιστήμιο, όπως είπαν τά φύλλα· καιρός να τιμήσει και τους προγόνους του.

Πόλη, Άπρίλης 1905

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ
γιατρός

έντες, τά μαντάτα, και τής δουλειές των άλλων. Κ' έπέρινε τον καιρό της να κρίνη και να ξεστομίξη σόλια για κάθε τι. Η μεγαλύτερη δουλειά της ήτον να λήη τραγουδάκια, να βγάξει παραγκώμια για τον καθέναν.

"Αμα έβγαине το πουρνό άπ' τήν Έκκλησιά, από τή στερνή φορά που είχε ξαναρχίσει να πηγαινει, τó έστρων' εκεί στα σκαλοπατάκια, όχι μακριά 'π' τó σπίτι της, κ' έπιανε λακριντί με τής γειτόνισσες. Τής καθημερινές έκανε και τή ρόκα της, έδούλευε κ' ή γλώσσά της, σάν να έκαναν ζευγάρι τά δυό. Τής Κυριακές, που έβλεπε και πλειότερον κόσμο (γιατί τó στερνό κατηγορικό καλδερίμι, ήτον πρώτο σοκάκι κατά τó γιαλό, δίπλα στην πιάτσα) άλεθε τó διπλό ή γλώσσά της.

"Αν έβλεπε κανένα μαραγκόν του ταρσανά στολισμένον, με γαλάζια γιαλιστερή βράκα, με τó φέσι κατακόκκινο, και μακριά φούντα, έλεγε· «Κόρδα και φούντα, και τάσπρα, πούν' τα;»

"Αν έπερνούσε καμμιά νεόνυφη, με όλόχρυσα κεντήματα και ποδογύρια, που ή κορμωστασιά της δέν τής έφαινεταν τόσο νόστιμη· «Τί τέμπλα, τί άνέμη, θά πώ; κουρμαντέλα, να μην άβασκαθής, τó κορμί της!..»

"Αν ήτον κοντή και χωρίς μέση· «Τί κουβάρι

ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ

— Καβαλλάρη, πάνω σ'αυτή
Τό γοργό, σ'ό μονοπάτι
Που προβαίνεις; και που πās;

Καβαλλάρη, τά σκοτάδια
Σε κυκλώνουν· σ'ά ρημάδια
Τι γυρεύεις; τί ζητάς; —

— Στού 'ψηλού βουνού τή ράχη,
Μέσ' στην έρημιά μονάχη
'Η καλή μου μένει εκεί.

'Απ' τó δράκοντα κλειμένη,
Λυώνει σιδεροδεμένη
Μέσ' στη μαύρη φυλακή.

Γιά τó άτίμητο τó ταΐρι,
Θέ να χώσω τó μαχαίρι
Μέσ' στού δράκου τήν καρδιά.

Κι διαν θά γυρνά στή χώρα,
Θά βαστώ, χαρούμενη ώρα,
Τήν καλή στην άγκαλιά.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

**ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ
ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ**

Για τó θέατρό μας και για μιá
τραγωδία

(Συνέχεια από τó περασμένο φύλλο)

'Από τή ζωή μας να βγή και τó θεατρό μας.(1)
Παρακαλώ να μην παρεξηγηθούν τά λόγια μου τούτα και να νομίση κανένας ότι γυρεύω να κλειστούμε μέσα στο στενότατο κλουβί του μισόζενου εθνισμού και να μην κοιτάζουμε καθόλου γύρω μας τί γίνεται στην τέχνη, να μη βλέπουμε με πιό καινούργιο πρόσωπο παντούθε ξεπροβάλλει, παρά ζαρωμένοι στο καθούκι

(1) Κίποιος δρόμος καινούργιος στο κοινωνικό δρέμα δείχνει τó δράμα του κ. Ταγκόπουλου «Ζωντανό και Παθαμένο», που βγήκεν από τή ζωή μας με πρωτότυπο τρόπο.

μας σάν τις χελώνες να μένουμε κουφοί σ' ό,τι όμορφο μάς κράζει. Αυτό θά ήταν άλλη άρνηση τής ζωής, γιατί δείξιμο ζωής είναι ή ζήτηση και φυσικό του ανθρώπου να γυρεύη πάντα τó νέο και να μην εύχαριστιέται μονάχα με τά παλιά. Και κάθε άληθινός και δημιουργικός ποιητής θέλει να πλάση δικά του και λείει πάντα με τó μυαλό του, κι αν δέν τους ζέρη τους δείχνει άληθινούς με τó έργο του τους στίχους του παλαιού Τιμόθεου :

Όχι άβωδ τά παλαιά,
Καινά γάρ μάλα κρείσσω.
Νέος ο Ζεύς βασιλεύει,
Τό πάλαι δ' ήν Κρόνος άρχων.
'Απίτω Μούσα παλαιά. (2)

Συμπέρασμα· να πλθούμε νέο δικό μας κι αν τύχη να πάρουμε από τó ξένο να ξεδιαλέγουμε με προσοχή κείνο που μζ; χρειάζεται και που ταιριάζει στην εθνική μας ψυχή. Να κεντρώνουμε δηλ. στο έλληνικό πνευματικό δέντρο τó Ευρωπαϊκό με τρόπο που να βεβαιόνη τó δημιουργικό δυνάμωμα.

"Ένα από τά μεγαλύτερα πνεύματα τής εποχής μας και του κόσμου όλου, ο Βάγνερ, όταν έβανε μέσ στο μυαλό του τά θεμέλια του, μεγάλου του έργου, τήν κοινωνία γύρω του μελέτησε κ' είδεν. "Άκουσε τους στεναγμούς της, τις βλαστήμιες της προς τή ζωή· ξάνοιξε με τά μάτια τής ψυχής του τó βαθύτερο πόνο της· έννοιωσε τήν κρυφή της λύπη, γιατί πουθενά δέν ξεχώριζε τήν έλπίδα καλύτεροσύνης. Κ' είπε με τó έργο του να γνωρίση σ' όλους αυτούς τους άπελπισμένους, σ' όλους τους λατρευτάδες του θανάτου, τή γλύκα τής ζωής, να δυνάμωση τήν πίστη τους και να τους φέρη τήν ήθική γιατριά. Τί έκαμε; (ι) Στην παράδοση έτρεξε. Και να πως ή τετραλογία του «Δαχτυλιδιού των Νιβελούγγεν» άνοίγει διάπλατες τις θύρες του κόσμου, που οι πονεμένες ψυχές λαχταρούσαν. Τους δείχνει ο Βάγνερ τήν όμορφιά με τήν ευαγγελική άγάπη θρεμένη, για γιάτρισά τους. Γίνεται επαναστάτης στην τέχνη και τά όπλα του τά παίρνει από τήν ψυχή τής φυ-

(2) Th. Bergk.—Poetae Lyrici Graeci.—Τιμόθεος άπόσπ. 8.

(3) Δέν ζετάζω τó μουσικό μέρος του έργου του, γιατί ζέν ζέρω από μουσική, παρά τó δραματικό και τά λίγα μου αυτά λόγια είναι ή κρίση μου για τó έργο του από όσα σκετικά διάβασα.

είν' τούτο, μαθές; πώς δέν τήν εξεδίπλωσε ή μάνα της; ...»

"Αν ήτον καμμιά ψηλή κι' άγαρπη· «Δέ σζς φαίνεται σά μανάκι με τή λαμπάδα σπασμένη που τó πάζει ο μπάρμπ' 'Αναγκώστης μπροστά άπ' τόν παπα, που θά πή τó «Σοφία, όρθο!» ;

"Αν έβλεπε κανένα κορίτσι πολύ μαυρειδερό. «Τήν επάτησε στην μογοιά ού' 'Αραμ'ς (παραγκώμι ενός βαφειά του τόπου).

"Αν έπερνούσε κανένα ψηλό ύποκειμένο· «Νύχτωσε, και δέν πρόφτασε να χτίση άλλο μισό· Χρειάζεται σκαλωσιά να βάλη ο 'Αριφός (παρτσούκκλι του πρωτομάστορη, που σκάρωνε τά καράβια).

Καμπόσων ανθρώπων τή ζωή και τά πάθια, τ'άπαιρνε «κουτουριάρικα», και τ'έχε σκεδόν μονοπόλιο, ή γρηά Μορισίν. 'Εκείν' ή παροιμία που ακούσαμε άπ' τó στόμα της, «Τρεις όπ' σ' έχω,» κτλ, ήτον μόνο συνέχεια χωρίς τέλος. Ένα χρόνο πριν, όταν είχε γείνη ο άρρεθώνας, του ίδιου τάντρουνο, είχε πει· «Τά όρνια παντρεύονται, και τά στοιχειά βλογιούνται ...»

Μιά βραδεία, πρό χρόνων, όταν είχε βγή περίπατο ένα ζευγάρι άρρεθωσιασμένων, όπου ή μανάδες και των δυό κ'άτι παληά ψεγάδια είχαν, φαι-

νεται, στην ύπόληψί τους, ή γρηά έξαρνα είχε ξεφωνίσει.

— Τί ταιριασμένο άντρώγυνο, να σ' πώ !

— Σε τί είνε ταιριασμένο, θειά Μορισώ; τήν έρώτησαν.

— Νά, πλειά π. . . . ς γυιός, και π. . . . ς θυγατέρα· απήντησεν ή γερόντισσα.

Μιά χρονιά, είνε τώρα πολύς καιρός, ο καινούργιος δήμαρχος που είχε γείνη στο χωριό, θέλοντας να νεωτερίση, έώδεψε όλίγες χιλιάδες του Δήμου του φτωχού, για να κάμη λείει «άρτεσιανά φρέατα.» "Υστερ' άπ' όλίγους μήνες, τά ψευτοπήγαδα χλάσαν, κ' έγειναν άχρηστα. Η θειά Μορισίνα, πηγ' ένα βράδυ να γεμίση τó κανατάκι της, 'ς έν' άπ' αυτά, και δέν ήυρε νερό στάλα.

— Παλαβώσανε και τά φτιάσανε· παλαβώσανε και τά χαλάσανε; είπε.

Θαρρώ πως αυτό ήτον τó άπόφθεμά της τó τελευταίο. "Υστερ' από όλίγο, σχωρέθηκε.